

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (sjätte avdelningen)

28 januari 2015*

”Begäran om förhandsavgörande — Artikel 99 i domstolens rättegångsregler — Övergång av företag — Skydd för arbetstagares rättigheter — Tolkning av direktiv 2001/23/EG — Överlåtare som är föremål för ett insolvensförfarande — Garanti för att förvärvaren inte blir ansvarig för vissa av det överlåtna företags skulder”

I mål C-688/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Spanien) genom beslut av den 11 december 2013, som inkom till domstolen den 27 december 2013, i det mål som anhängiggjorts av

Gimnasio Deportivo San Andrés SL i likvidation,

ytterligare deltagare i rättegången:

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

Fondo de Garantía Salarial,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden S. Rodin samt domarna A. Borg Barthet och F. Biltgen (referent),

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Gimnasio Deportivo San Andrés SL i likvidation, genom konkursförvaltaren G. Atarés París,
- Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), genom M.F. Mijares García-Pelayo, i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom L. Banciella Rodríguez-Miñón, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: spanska.

— Europeiska kommissionen, genom J. Enegren och R. Vidal Puig, båda i egenskap av ombud,
med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet enligt artikel 99 i
domstolens rättegångsregler genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

följande

Beslut

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 2001/23/EG av den 12 mars 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter (EGT L 82, s. 16, och rättelse i EGT L 61, 2002, s. 66, och i EGT L 76, 2002, s. 15).
- 2 Begäran har framställts i ett mål som har anhängiggjorts av Gimnasio Deportivo San Andrés SL, ett bolag i likvidation (nedan kallat Gimnasio), angående frågan vilka av bolagets skulder som förvärvaren kunde tillåtas att inte svara för efter att ha tagit över bolagets verksamhet.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Artikel 1.1 a i direktiv 2001/23 har följande lydelse:
”Detta direktiv skall tillämpas vid överlåtelse av ett företag, en verksamhet eller en del av ett företag eller en verksamhet till en annan arbetsgivare genom lagenlig överlåtelse eller fusion.”
- 4 I artikel 2.1 i direktivet föreskrivs följande:
”I detta direktiv avses med
 - a) *överlåtare*: varje fysisk eller juridisk person som till följd av en överlåtelse enligt artikel 1.1 upphör att vara arbetsgivare i företaget, verksamheten eller en del av företaget eller verksamheten,
 - b) *förvärvare*: varje fysisk eller juridisk person som till följd av en överlåtelse enligt artikel 1.1 blir arbetsgivare i företaget, verksamheten eller en del av företaget eller verksamheten,
 - ...
 - d) *arbetstagare*: varje person som i den berörda medlemsstaten åtnjuter skydd som arbetstagare enligt den nationella lagstiftningen rörande anställningsförhållandet.”
- 5 Artikel 3 i direktiv 2001/23, som finns i kapitel II i direktivet och har rubriken ”Skydd för arbetstagarnas rättigheter”, har följande lydelse:
”1. Överlåtarens rättigheter och skyldigheter på grund av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen skall till följd av en sådan överlåtelse övergå på förvärvaren.

Medlemsstaterna får föreskriva att överlåtaren och förvärvaren efter tidpunkten för överlåtelsen skall vara solidariskt ansvariga för de skyldigheter som före överlåtelse tidpunkten har uppkommit på grund av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande som gällde vid överlåtelse tidpunkten.

...

3. Efter överlåtelsen skall förvärvaren vara bunden av villkoren i löpande kollektivavtal på samma sätt som överlåtaren var bunden av dessa villkor till dess att avtalets giltighetstid har löpt ut eller ett nytt kollektivavtal har börjat gälla.

Medlemsstaterna får begränsa den period under vilken de skall vara bundna av ett sådant avtal, med det förbehållet att den inte får vara kortare än ett år.

4.

a) Om inte medlemsstaterna föreskriver något annat skall punkterna 1 och 3 inte tillämpas när det gäller arbetstagarnas rätt till ålders-, invaliditets- eller efterlevandeförmåner på grund av sådana kompletterande pensionsystem för ett företag eller mellan företag som ligger utanför medlemsstaternas nationella författningsreglerade socialförsäkringssystem.

b) Även om de inte i enlighet med a föreskriver att punkterna 1 och 3 skall tillämpas på dessa rättigheter, skall medlemsstaterna besluta om nödvändiga åtgärder för att skydda arbetstagarnas intressen samt de personers intressen som när överlåtelsen sker inte längre är anställda i överlåtarens verksamhet, såvitt avser rättigheter som omedelbart eller i framtiden berättigar dem till åldersförmåner, inklusive efterlevandeförmåner, på grund av sådana kompletterande pensionsystem som avses i a.”

6 Det föreskrivs i artikel 4.1 första meningen i direktivet att "[e]n överlåtelse av ett företag, en verksamhet eller en del av ett företag eller en verksamhet ... inte i sig [skall] utgöra skäl för uppsägning från överlåtarens eller förvärvarens sida”.

7 Artikel 5 i direktiv 2001/23, som också hör till kapitel II i direktivet, har följande lydelse:

”1. Om inte medlemsstaterna föreskriver något annat skall artiklarna 3 och 4 inte tillämpas på överlåtelse av företag, verksamhet eller del av företag eller verksamhet om överlåtaren är föremål för konkursförfarande eller något motsvarande insolvensförfarande, som inletts i syfte att likvidera överlåtarens tillgångar och som står under tillsyn av en behörig offentlig myndighet (som kan vara en konkursförvaltare som utsetts av en behörig offentlig myndighet).

2. När artiklarna 3 och 4 är tillämpliga på en överlåtelse under ett insolvensförfarande som har inletts mot överlåtaren (oavsett om detta förfarande har inletts i syfte att likvidera överlåtarens tillgångar) och under förutsättning att detta förfarande står under tillsyn av en behörig offentlig myndighet (som kan vara en konkursförvaltare enligt nationell lagstiftning), kan en medlemsstat föreskriva

a) att överlåtarens skulder på grund av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande och som skall betalas före överlåtelsen eller innan insolvensförfarandet inleds, trots vad som sägs i artikel 3.1, inte skall övergå på förvärvaren under förutsättning att det av ett sådant förfarande följer skydd, enligt den medlemsstatens lagstiftning, som minst motsvarar det skydd som tillhandahålls i de situationer som omfattas av rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens [EGT L 283, s. 23], och, eller alternativt,

b) att förvärvaren, överlåtaren eller den eller de personer som utför överlåtarens uppgifter, å ena sidan, och arbetstagarrepresentanterna, å andra sidan, i den utsträckning som gällande lagstiftning eller praxis tillåter detta, kan komma överens om ändringar i arbetstagarnas anställningsvillkor för att skydda arbetstillfällena genom att säkerställa överlevnaden för företaget eller verksamheten eller en del av företaget eller verksamheten.

3. En medlemsstat får tillämpa punkt 2 b på varje överlåtelse där överlåtaren enligt den nationella lagstiftningen befinner sig i en allvarlig ekonomisk krissituation, under förutsättning att en behörig offentlig myndighet har förklarat att en sådan situation föreligger och att den kan bli föremål för tillsyn av rättsliga myndigheter, på villkor att sådana bestämmelser fanns i den nationella lagstiftningen den 17 juli 1998.

...

4. Medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att hindra att insolvensförfaranden används på ett felaktigt sätt, så att arbetstagarna därigenom berövas de rättigheter som föreskrivs i detta direktiv.”

8 I artikel 8 i samma direktiv föreskrivs följande:

”Detta direktiv skall inte påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa eller införa lagar eller andra författningar som är gynnsammare för arbetstagarna eller dessa staters rätt att främja eller tillåta kollektivavtal eller avtal mellan arbetsmarknadens parter som är gynnsammare för arbetstagarna.”

Spansk rätt

9 Övergång av företag regleras i kungligt lagstiftningsdekret 1/1995 av den 24 mars 1995 om godkännande av den omarbetade lydelsen av lagen om arbetstagare (Estatuto de los Trabajadores, BOE nr 75 av den 29 mars 1995, s. 9654), i dess lydelse enligt lag 12/2001 av den 9 juli 2001 (BOE nr 164 av den 10 juli 2001, s. 24890) (nedan kallad lagen om arbetstagare).

10 I artikel 44.1 i lagen om arbetstagare föreskrivs följande:

”Byte av ägare till ett företag, en verksamhet eller en autonom produktionsenhet medför inte i sig att anställningsförhållandet upphör, utan den nya arbetsgivaren övertar sin föregångares rättigheter och skyldigheter enligt anställningsavtalet och i fråga om socialförsäkring, inklusive åtaganden beträffande pensioner, på de villkor som fastställs i tillämplig speciallagstiftning samt, i allmänhet, alla de skyldigheter avseende kompletterande socialt skydd som den tidigare arbetsgivaren har åtagit sig.”

11 Enligt artikel 57 bis i lagen om arbetstagare ska i kollektiva förfaranden de särskilda villkor som föreskrivs i lag 22/2003 av den 9 juli 2003 om konkurs (Ley Concursal, BOE nr 164 av den 10 juli 2003, s. 26905), i dess lydelse enligt lag 38/2011 av den 10 oktober 2011 (BOE nr 245 av den 11 oktober 2011, nedan kallad konkurslagen), emellertid vara tillämpliga vid kollektiva ändringar, uppskov med tillämpningen och upphörande av anställningsavtal och vid övergång av företag.

12 I konkurslagen föreskrivs två möjliga utgångar i insolvensförfaranden, nämligen ackord eller likvidation. Under likvidationsfasen är artiklarna 148 och 149 i denna lag tillämpliga. I dessa föreskrivs olika ordningar beroende på om en likvidationsplan har utarbetats och godkänts eller inte.

13 Det föreskrivs i artikel 148.1 i konkurslagen att konkursförvaltaren ska utarbeta en likvidationsplan när likvidationsfasen inleds och att det med avseende på denna plan om möjligt ska ”övervägas att som en enhet överlåta konkursföretagets alla verksamheter, anläggningar och produktionsenheter för tillverkning av varor eller tillhandahållande av tjänster eller delar av dem”.

14 Det anges i artikel 148.2 i denna lag att likvidationsplanen ska godkännas av domstol, som kan ”göra ändringar i planen eller godta likvidationen enligt andra bestämmelser” i artikel 149 i konkurslagen.

15 Nämnda artikel 149 har följande lydelse:

”1. När ingen likvidationsplan godkänts gäller – i förekommande fall även beträffande omständigheter som inte förutsetts i en sådan plan – följande regler för likvidationsförfarandet:

a) Alla gäldenärens verksamheter, anläggningar och produktionsenheter för tillverkning av varor eller tillhandahållande av tjänster ska överföras som en helhet, om inte domstolen, efter konkursförvaltarens redogörelse, anser att det är lämpligare för dem som berörs av konkursen att företaget först delas upp och att beståndsdelarna, eller några av dem, överförs för sig. Överföringen av helheten eller, i förekommande fall, av varje enskild produktionsenhet ska ske genom försäljning på auktion. Om detta inte är möjligt får domstolen förordna om direkt försäljning.

...

2. När en sådan överföring som avses i punkt 1 a leder till att en ekonomisk enhet behåller sin identitet, såsom en samling av resurser som har organiserats i syfte att bedriva ekonomisk verksamhet, vare sig denna utgör huvud- eller sidoverksamhet, anses det, vad gäller anställningsavtalen, ha skett en övergång av företag. I ett sådant fall kan domstolen besluta att den nya arbetsgivaren inte ska överta betalningsansvaret för löner eller ersättningar som förföll till betalning före övergången i den del ersättning härför lämnas av lönegarantifonden (Fondo de garantía salarial) enligt artikel 33 i lagen om arbetstagare. Likaledes, i syfte att säkerställa den fortsatta verksamheten och bevara arbetstillfällen, kan den nya arbetsgivaren och arbetstagarnas representanter teckna avtal för att ändra de arbetsvillkor som följer av kollektivavtal.

3. Genom beslutet om godkännande av övergången eller överföringen av tillgångarna eller rättigheterna, oavsett om detta sker separat, i delar eller som ingående i ett företag eller produktionsenhet, ska alla skulder till förmån för konkursborgenärerna från tiden före konkursen upphävas, såvitt de inte åtnjuter särskild förmånsrätt enligt artikel 90.”

16 Enligt den hänskjutande domstolen anges det uttryckligen i slutbestämmelse nr 11 i konkurslagen – en bestämmelse som innebär ändring av den allmänna skattelagen 58/2003 (Ley general Tributaria) av den 17 december 2003 (BOE nr 302 av den 18 december 2003, s. 44987) – att en överföring av konkursgäldenärens anläggningar eller ekonomiska verksamheter inte har någon skatterättslig verkan för den nya arbetsgivaren eller medför att denna övertar betalningsansvaret, när överföringen sker under konkursförfarandet. Det finns dock ingen motsvarande bestämmelse i socialförsäkringslagstiftningen.

17 I den allmänna lagen om socialförsäkring (Ley General de la Seguridad Social), i dess konsoliderade och godkända lydelse enligt kungligt lagdekret 1/1994 av den 20 juni 1994 (BOE nr 154 av den 29 juni 1994, s. 20658, nedan kallad LGSS), finns artikel 127, med rubriken ”särskilda fall av ansvar avseende förmåner”, i vilken punkt 2 har följande lydelse:

”Vid övergång av äganderätten till en industriell eller kommersiell verksamhet ska förvärvaren svara solidariskt med den tidigare ägaren eller dennas rättighetsinnehavare för de förmåner som förfallit till betalning före övergången. Samma ansvar föreligger mellan den tidigare och den nya arbetsgivaren om arbetskraft tillfälligt ställs till förfogande, även om det sker gratis eller utan vinstsyfte.”

18 Artikel 15 LGSS, i dess senare lydelse, har rubriken ”Förpliktelse [avseende avgifterna]”. I punkt 3 i denna artikel föreskrivs följande:

”Ansvaret för fullgörandet av skyldigheten att betala in avgifter och andra medel för den sociala tryggheten åligger de fysiska eller juridiska personer eller enheter som inte är juridiska personer som är direkt betalningsskyldiga för detta enligt de bestämmelser som gäller för varje system eller medel

och dem som ansvarar solidariskt, subsidiärt eller till följd av dödsfall för handlande, underlåtenhet, transaktioner eller rättsliga handlingar som medför ansvar, enligt någon lagbestämmelse som hänvisar till eller inte uttryckligen utesluter skyldigheter avseende socialförsäkring eller enligt avtal eller överenskommelser som inte strider mot lag. Det ansvar som uppkommer solidariskt, subsidiärt eller till följd av dödsfall kan göras gällande genom det indrivningsförfarande som föreskrivs i denna lag och i dess tillämpningsförfordningar.”

- 19 Artikel 104 LGSS, i dess ändrade lydelse, har rubriken ”Person som är [betalnings]ansvarig”. I punkt 1 i denna artikel föreskrivs följande:

”Arbetsgivaren är ansvarig för att skyldigheten att betala in sina egna samt sina anställdas avgifter iakttas i sin helhet.

Personer eller enheter som inte är juridiska personer och som det hänvisas till i artiklarna 15 och 127.1 och 127.2 i denna lag ska också ansvara solidariskt, subsidiärt eller till följd av dödsfall.

Solidariskt ansvar vid övergång av äganderätten till en industriell eller kommersiell verksamhet enligt artikel 127 gäller för alla skulder som uppkommit före övergången. Det ska även anses röra sig om en sådan övergång om företaget är arbetstagarägt (”sociedad laboral”) och driver industriell eller kommersiell verksamhet, oavsett om dess anställda har arbetat för den tidigare arbetsgivaren eller inte.

Om arbetsgivaren är ett bolag eller en enhet som har upplösts eller avvecklats ska dess skyldigheter avseende socialförsäkringsavgifter som ännu inte har betalats övergå på delägarna eller dem som innehar kapitalet, vilka ska svara solidariskt för betalningen av avgifterna, upp till det värde som motsvarar de försäljningsintäkter som tillfaller dem vid likvidationen.

...”

Bakgrund i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 20 Gimnasio är ett bolag vars huvudsakliga verksamhet bestod i att driva Escuela Laia, en skola med mer än 150 elever.
- 21 Genom beslut av den 2 september 2013 blev Gimnasio föremål för ett förenklat konkursförfarande.
- 22 Genom beslut av den 15 oktober 2013 godkände den behöriga rättsliga myndigheten att Escuela Laia tillerkändes Institución Pedagógica Sant Andreu SL, ett bolag som bildats av en grupp lärare vid skolan och som var ensamt om att avge ett anbud om köp. Detta bolag åtog sig att driva Gimnasios verksamhet vidare och att ta över de anställningsavtal som Gimnasio hade med sina anställda.
- 23 Enligt beslutet skedde tillerkännandet ”med förbehåll för följande villkor:

- 1) Inom högst 45 dagar från delgivningen av detta beslut ska det upprättas en förteckning över de belopp som ska betalas till de anställda, oavsett vilken den rättsliga grunden är, i syfte att redovisa dem för Fondo de Garantía Salarial (lönegarantifond) så att fonden kan svara för utbetalningarna enligt artikel 33 i lagen om arbetstigare.

...

- 5) I synnerhet gäller att övergången får omfatta avtal som konkursbolaget kan ha ingått med tredje man vad gäller driften av produktionsenheten, däribland uppdrag, försäljningsavtal, franchiseavtal, hyresavtal, leveransavtal och avtal om tillhandahållande av tjänster. Köparen ska informera domstolen om eventuella problem vid övergången.

Denna övergång innebär att alla fordringar och åtaganden som belastar de tillgångar som överförs upphör, bortsett från dem med särskild förmånsrätt som anges i slutrapporten. Således övergår inte någon annan skuld på köparen, förutom dem som anges i anbudsinlagan, i enlighet med de villkor som anges där. Konkursbolagets skatteskulder eller andra äldre förpliktelser, det vill säga skulder som konkursbolaget kan ha till Tesorería General de la Seguridad Social [den allmänna socialförsäkringskassan, nedan kallad TGSS], övergår inte på köparen eller den enhet denna har angett. Av detta skäl ska Agencia Estatal de Administración Tributaria [skattemyndigheten] och TGSS delges detta beslut.

...”

- 24 Den 25 oktober 2013 begärde TGSS omprövning av beslutet om tillerkännande av den 15 oktober 2013 med motiveringen att beslutet stred mot artikel 44 i lagen om arbetstagare, genom att det däri fastställdes att köparen inte skulle överta Gimnasios socialförsäkringsskulder.
- 25 Den 21 november 2013 väckte även en grupp tidigare anställda hos Gimnasio talan mot nämnda beslut.
- 26 Mot bakgrund av att det var oklart i vilken omfattning förvärvaren, i detta fall Institució Pedagógica Sant Andreu SL, skulle svara för avgifterna beslutade Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1) Ska garantin för att den som övertar ett företag i konkurs eller en produktionsenhet tillhörande det företaget inte blir ansvarig för skulder uppkomna på grund av socialförsäkringar från tiden före tillerkännandet av produktionsenheten eller äldre skulder till följd av anställningsförhållanden, när insolvensförfarandet ger ett skydd som minst motsvarar det som ges enligt gemenskapsrättsliga direktiv, endast och uteslutande anses avse skyldigheter som är direkt knutna till anställningsavtal eller anställningsförhållanden eller ska denna garanti, inom ramen för ett övergripande skydd av anställdas rättigheter och bevarande av anställningstillfällen, utsträckas till att även gälla skulder på grund av anställningsförhållanden eller avseende socialförsäkringar från tiden före övergången till tredje man?
 - 2) I samma syfte att säkerställa de anställdas rättigheter, kan förvärvaren av en produktionsenhet från den domstol som handlägger konkursen och som beslutar om tillerkännandet erhålla en garanti som inte bara gäller rättigheter på grund av anställningsavtal utan även de skulder från tiden före tillerkännandet som konkursbolaget kan ha till arbetstagarna till vilka det inte längre finns något anställningsförhållande, eller avseende äldre socialförsäkringsskulder?
 - 3) Om någon som övertar ett företag som är försatt i konkurs, eller en produktionsenhet däri, åtar sig att garantera fortsatt giltighet för alla eller en del av anställningsavtalen och övertar ansvaret för att avtalen fullföljs, erhåller vederbörande då en garanti för att han eller hon inte kommer att kunna hållas ansvarig för eller åläggas några andra av överlåtarens skyldigheter som har samband med de avtal eller förhållanden som han eller hon har övertagit ansvaret för, särskilt äldre skulder avseende socialförsäkring för arbetstagarna?
 - 4) Kan direktiv 2001/23 tolkas på så sätt att det inte bara innebär att anställningsavtal kan ges skydd i samband med övergång av produktionsenheter eller företag som genom domstols eller myndighets beslut förklarats vara insolventa och försatts i likvidation, utan även innebär att köparen kan vara förvissad om att inte behöva ansvara för skulder från tiden före förvärvet av en sådan produktionsenhet?
 - 5) Är artikel 149.2 i konkurslagen, när den hänvisar till övergång av företag, en sådan nationell bestämmelse som krävs enligt artikel 5.2 a i ovannämnda direktiv 2001/23 för att undantaget ska kunna tillämpas?

- 6) Om fråga 5 ska besvaras jakande: Ska det beslut om tillerkännande som konkursdomstolen antar med dessa garantier och skyddsbestämmelser under alla förhållanden vara bindande för övriga domstolar eller i myndighetsförfaranden som kan komma att inledas gentemot den nya förvärvaren vad gäller skulder från tiden före förvärvsdagen, så att artikel 44 i lagen om arbetstagare inte kan medföra att det som föreskrivs i artikel 149.2 och 149.3 i konkurslagen förlorar sin verkan?
- 7) Om det däremot anses att artikel 149.2 och 149.3 i konkurslagen inte utgör ett sådant undantag som avses i artikel 5 i direktivet: Ska det system som föreskrivs i artikel 3.1 i direktivet endast påverka strikt arbetsrättsliga rättigheter och skyldigheter i de gällande avtalen, varför det inte under några omständigheter kan anses att sådana rättigheter och skyldigheter som härrör från socialförsäkringsavgifterna, och andra skyldigheter som rör avtal som redan upphört att gälla innan insolvensförfarandet inleddes, har övergått på förvärvaren?"

Prövning av tolkningsfrågorna

- 27 Det framgår av artikel 99 i domstolens rättegångsregler att om svaret på en fråga i en begäran om förhandsavgörande klart kan utläsas av rättspraxis eller inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, får domstolen på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten när som helst avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat.
- 28 Denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.
- 29 Det kan inledningsvis konstateras att den hänskjutande domstolen har ställt frågorna för att EU-domstolen ska klargöra huruvida vissa bestämmelser i den berörda medlemsstatens lagstiftning utgör sådana åtgärder som krävs för att införliva direktiv 2001/23. Vidare önskar den hänskjutande domstolen mer allmänt få klarhet i huruvida dessa bestämmelser är förenliga med unionsrätten.
- 30 Det ska i detta hänseende erinras om att det enligt fast rättspraxis inte ankommer på domstolen att i ett mål enligt artikel 267 FEUF tolka nationella bestämmelser eller att avgöra om den tolkning som myndigheterna i den berörda medlemsstaten gör av dessa bestämmelser är korrekt (se, bland annat, dom *Vueling Airlines*, C-487/12, EU:C:2014:2232, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 31 Det ankommer inte heller på domstolen att i samband med sitt uppdrag enligt artikel 267 FEUF uttala sig om nationella bestämmelsers förenlighet med unionsrätten (se, bland annat, dom *Lombardini och Mantovani*, C-285/99 och C-286/99, EU:C:2001:640, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 32 Domstolen är emellertid behörig att tillhandahålla den hänskjutande domstolen alla uppgifter om unionsrättens tolkning som denna kan behöva för att pröva huruvida en sådan förenlighet föreligger för att kunna döma i det mål som är anhängigt vid den (se, bland annat, dom *Lombardini och Mantovani*, EU:C:2001:640, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 33 Mot denna bakgrund ska den hänskjutande domstolens sju frågor, som ska prövas tillsammans, förstås så att det önskas klarhet i huruvida direktiv 2001/23 ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för att det i nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, vid övergång av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter och medan överlåtaren är föremål för ett insolvensförfarande, föreskrivs eller tillåts att en förvärvare inte svarar för de avgifter för vilka överlåtaren har varit betalningsskyldig enligt anställningsavtal eller anställningsförhållanden, däribland sådana avgifter som omfattas av det författningsreglerade socialförsäkringssystemet, om dessa skulder hänför sig till tiden före dagen för övergången av produktionsenheten. Den hänskjutande domstolen önskar även få klarhet i huruvida det i detta avseende har någon betydelse att anställningsförhållandena upphört att gälla före denna dag.

- 34 Det ska vid besvarandet av dessa frågor först erinras om att såsom framgår av skäl 3 och artikel 3 i direktiv 2001/23 syftar detta till att skydda arbetstagarna vid övergång av företag, särskilt för att säkerställa att deras rättigheter tillvaratas (se dom Kirtruna och Vigano, C-313/07, EU:C:2008:574, punkt 36).
- 35 Mot bakgrund av de skillnader som finns i medlemsstaterna när det gäller omfattningen av skyddet för arbetstagarna på detta område är syftet med direktivet emellertid att minska dessa skillnader genom en tillnärmning av de nationella lagstiftningarna, dock utan att det i detta avseende föreskrivs en fullständig harmonisering (se skälen 4 och 6 i direktiv 2001/23 samt dom Amatori m.fl., C-458/12, EU:C:2014:124, punkt 41 och där angiven rättspraxis).
- 36 Såsom framgår av dess rubrik är det kapitel II i direktiv 2001/23 som innehåller bestämmelser om skydd för arbetstagarnas rättigheter, bland annat i artiklarna 3–5.
- 37 I artikel 3.1 första stycket i direktiv 2001/23 fastslås principen att överlåtarens rättigheter och skyldigheter på grund av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen ska övergå på förvärvaren.
- 38 För det första föreskrivs det i artikel 3.3 i direktiv 2001/23, likaledes i syfte att skydda arbetstagarnas rättigheter, att förvärvaren efter övergången ska vara bunden av villkoren i löpande kollektivavtal på samma sätt som överlåtaren var bunden av dessa villkor, till dess att avtalets giltighetstid har löpt ut eller ett nytt kollektivavtal har börjat gälla (dom Juuri, C-396/07, EU:C:2008:656, punkt 32). För det andra föreskrivs det i artikel 4.1 i direktivet att en övergång av ett företag i sig inte ska utgöra skäl för uppsägning från överlåtarens eller förvärvarens sida.
- 39 Dessa skyddande bestämmelser ska anses som tvingande i den meningen att medlemsstaterna inte får avvika från reglerna till nackdel för arbetstagarna (se, för ett liknande resonemang, dom kommissionen/Italien, C-561/07, EU:C:2009:363, punkt 46), med förbehåll för de undantag som föreskrivs i själva direktivet.
- 40 I detta hänseende innebär, för det första, artikel 3.3 andra stycket i direktiv 2001/23 att medlemsstaterna får begränsa den period under vilken anställningsvillkoren ska iakttas, förutsatt att den inte är kortare än ett år.
- 41 För det andra föreskrivs det i artikel 3.4 a i direktivet att om inte medlemsstaterna föreskriver något annat, ska punkterna 1 och 3 i samma artikel inte tillämpas när det gäller arbetstagarnas rätt till ålders-, invaliditets- eller efterlevandeförmåner på grund av sådana kompletterande pensionssystem för ett företag eller mellan företag som ligger utanför medlemsstaternas författningsreglerade socialförsäkringssystem.
- 42 Det ska i detta sammanhang erinras om att domstolen har slagit fast att sistnämnda undantag från tillämpningen av artikel 3.1 och 3.3 i direktiv 2001/23 – enligt vilka punkter förvärvaren ska vara bunden av de rättigheter och skyldigheter som överlåtaren hade på grund av anställningsavtalet eller anställningsförhållandet samt enligt villkoren i löpande kollektivavtal – ska tolkas restriktivt, mot bakgrund av den allmänna målsättning som eftersträvas i direktivet, nämligen att skydda arbetstagarnas rättigheter i händelse av en företagsövergång (dom kommissionen/Italien, EU:C:2009:363, punkt 30 och där angiven rättspraxis).
- 43 Det är således endast de förmåner som beviljas som ligger utanför författningsreglerade socialförsäkringssystem, av vilka det görs en uttömmande uppräknings i artikel 3.4 a i direktiv 2001/23, som kan undantas från skyldigheten avseende övergång av arbetstagarnas rättigheter (dom kommissionen/Italien, EU:C:2009:363, punkt 32).

- 44 Det ska dessutom påpekas att även när medlemsstaterna tillämpar detta undantag, vilket stadgas i artikel 3.4 b i direktivet, från nämnda skyldighet avseende övergång av arbetstagarnas rättigheter, ska de, i enlighet med samma bestämmelse, vidta nödvändiga åtgärder för att skydda arbetstagarnas intressen – däribland för de arbetstagare som vid övergången redan lämnat överlåtarens verksamheter – såvitt avser rättigheter som omedelbart eller i framtiden berättigar arbetstagarna till åldersförmåner och efterlevandeförmåner, på grund av sådana kompletterande pensionssystem som avses i punkt 4 a i samma artikel (dom kommissionen/Italien, EU:C:2009:363, punkt 31).
- 45 För det tredje får medlemsstaterna, enligt artikel 4.1 andra stycket i direktiv 2001/23, avvika från första stycket i denna bestämmelse genom att föreskriva att bestämmelserna om uppsägning i första stycket inte ska tillämpas på särskilda kategorier av arbetstagare som inte omfattas av medlemsstaternas lagar eller praxis i fråga om skydd mot uppsägning.
- 46 För det fjärde föreskrivs det i artikel 5.1 i direktiv 2001/23 att artiklarna 3 och 4 i direktivet i princip inte ska tillämpas på övergång av företag om överlåtaren är föremål för ett konkursförfarande eller något motsvarande insolvensförfarande, som inletts i syfte att likvidera överlåtarens tillgångar och som står under tillsyn av en behörig myndighet.
- 47 Såsom framgår av själva lydelsen av nämnda artikel 5.1 och 5.2 första meningsledet kan medlemsstaterna emellertid välja att tillämpa artiklarna 3 och 4 på övergång av företag när överlåtaren är föremål för ett insolvensförfarande som står under tillsyn av en behörig myndighet.
- 48 Om en medlemsstat använder sig av denna fakultativa tillämpning får den emellertid, enligt nämnda artikel 5.2, på vissa villkor underlåta att tillämpa vissa av de garantier som avses i artiklarna 3 och 4 i direktiv 2001/23 när ett insolvensförfarande inleds och står under tillsyn av en behörig myndighet (dom kommissionen/Italien, EU:C:2009:363, punkt 38).
- 49 Enligt artikel 5.1 och 5.2 a och b i direktiv 2001/23 får medlemsstaten således, genom avvikelser från artikel 3.1 i direktiv 2001/23, föreskriva att överlåtarens skulder på grund av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande, vilka ska betalas före övergången eller innan insolvensförfarandet inleds, inte ska övergå på förvärvaren, under förutsättning att det av ett sådant förfarande säkerställs skydd, enligt den medlemsstatens lagstiftning, som minst motsvarar det skydd som tillhandahålls enligt direktiv 80/987, och/eller att, i den utsträckning som gällande lagstiftning eller praxis tillåter detta, anställningsvillkoren kan ändras genom avtal för att skydda arbetstillfällena genom att säkerställa överlevnaden för företaget.
- 50 I artikel 5.4 i direktiv 2001/23 föreskrivs även att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att hindra att insolvensförfaranden används på ett felaktigt sätt, så att arbetstagarna därigenom förlorar de rättigheter som föreskrivs i direktivet.
- 51 Det ska slutligen påpekas att även om – såsom anges i punkt 39 i detta beslut – de skyddande bestämmelserna i direktivet är tvingande, med förbehåll för de undantag som uttryckligen föreskrivs i direktivet, föreskriver artikel 8 däri att direktivet inte ska påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa eller införa ett system som är gynnsammare för arbetstagarna.
- 52 Av framställningen ovan följer för det första att direktiv 2001/23 fastslår huvudregeln att förvärvaren ska vara bunden av de rättigheter och skyldigheter på grund av anställningsavtalet eller anställningsförhållandet som gällde mellan arbetstagaren och överlåtaren vid tidpunkten för övergången av företaget. Det ansvar för kostnader som vid tidpunkten för övergången av företaget ankom på överlåtaren på grund av de arbetstagare som vederbörande sysselsatte och som övergår på förvärvaren inbegriper således, såsom följer av lydelsen av och systematiken i artikel 3 i direktivet, arbetstagarnas samtliga rättigheter, förutsatt att de inte omfattas av något undantag som uttryckligen föreskrivs i direktivet (se, analogt, dom Beckmann, C-164/00, EU:C:2002:330, punkterna 36 och 37).

- 53 Till dessa kostnader hör följaktligen inte bara de löner och andra ersättningar som ska betalas till arbetstagarna i det aktuella företaget, utan även de avgifter som överlåtaren är skyldig att betala in till socialförsäkringssystemet, eftersom en sådan avgift följer av de anställningsavtal eller anställningsförhållanden som överlåtaren är bunden av. Såsom även framgår av artikel 2.1 i direktiv 2001/23 förutsätter nämligen ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande enligt direktivet att det finns ett rättsförhållande mellan arbetsgivarna och arbetstagarna, med syfte att reglera arbetsvillkoren (dom Kirtruna och Vigano, EU:C:2008:574, punkt 41).
- 54 Enligt artikel 5.1 i direktivet är denna huvudregel, för det andra, inte tillämplig om, såsom i det nationella målet, överlåtaren är föremål för ett insolvensförfarande och står under tillsyn av en behörig myndighet i den berörda medlemsstaten. I ett sådant fall är arbetstagarna enligt direktiv 80/987 nämligen garanterade att få betalt för sina fordringar på grund av anställningsförhållandet med den insolventa arbetsgivaren.
- 55 Trots detta undantag enligt direktiv 2001/23, föreskrivs, för det tredje, i artikel 5.1 i direktivet att varje medlemsstat får tillämpa bland annat dess artikel 3 på övergång av företag då överlåtaren är föremål för ett insolvensförfarande. Om en medlemsstat använder sig av denna möjlighet får den enligt punkt 2 a i samma artikel 5 avvika från artikel 3.1 på så sätt att överlåtarens skulder på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden vid tidpunkten för övergången eller för inledandet av insolvensförfarandet inte ska övergå på förvärvaren, under förutsättning att det i denna medlemsstat finns ett skydd som minst motsvarar det skydd som har införts genom direktiv 80/987. Det krävs härvid enligt sistnämnda direktiv att det införs en garanti för betalning av de fordringar som arbetstagarna har rätt till enligt de anställningsavtal eller anställningsförhållanden som de har med den insolventa arbetsgivaren. En sådan möjlighet till avvikelse är ägnad inte bara att säkerställa betalningen av de berörda arbetstagarnas löner utan också att skydda arbetstillfällen genom att säkerställa överlevnaden för det företag som befinner sig i svårigheter.
- 56 För det fjärde får medlemsstaterna enligt artikel 8 i direktiv 2001/23 införa eller tillämpa andra bestämmelser om övergång av företag, förutsatt att de är gynnsammare för arbetstagarna än det system som införts genom direktivet. Ett sådant tillvägagångssätt överensstämmer nämligen med det mål som eftersträvas med direktivet, såsom detta anges i punkt 34 i detta beslut. En medlemsstat förlorar således inte möjligheten att tillämpa artikel 3.1 i direktivet, även om en aktör tar över ett företag som är insolvent.
- 57 För det femte framgår det av såväl lydelsen av direktiv 2001/23 som det system som införts genom direktivet att – förutom medlemsstaternas skyldighet att skydda rättigheter som omedelbart eller i framtiden berättigar arbetstagare, som när överlåtelsen sker inte längre är anställda i överlåtarens verksamhet, till de förmåner som avses i artikel 3.4 b i direktivet – unionslagstiftaren inte har antagit några bestämmelser om avgifter för överlåtaren på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden som redan upphört vid tidpunkten för övergången. En medlemsstat är, på samma grunder som anges i föregående punkt, likväl oförhindrad att föreskriva att ansvaret för sådana avgifter ska övergå på förvärvaren.
- 58 Det är mot bakgrund av dessa uppgifter om unionsrättens tolkning som det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra det mål som den ska pröva genom att bedöma huruvida den lagstiftning som är tillämplig i den berörda medlemsstaten är förenlig med kraven enligt unionsrätten och genom att beakta samtliga juridiska och faktiska omständigheter i nämnda mål.
- 59 Mot denna bakgrund ska de frågor som har ställts besvaras enligt följande. Direktiv 2001/23 ska tolkas på följande sätt:
- Om överlåtaren vid övergång av företag är föremål för ett insolvensförfarande som står under tillsyn av en behörig myndighet och om den berörda medlemsstaten har valt att tillämpa artikel 5.2 i detta direktiv, utgör direktivet inte något hinder för att medlemsstaten föreskriver eller

tillåter att förvärvaren inte övertar ansvaret för de avgifter för vilka överlåtaren har varit betalningsskyldig på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden vid tidpunkten för övergången eller för inledandet av insolvensförfarandet, däribland sådana avgifter som omfattas av det författningsreglerade socialförsäkringssystemet, under förutsättning att detta förfarande säkerställer ett skydd för arbetstagarna som minst motsvarar det skydd som har införts genom direktiv 80/987. Medlemsstaten är emellertid oförhindrad att föreskriva att sådana avgifter ska bäras av förvärvaren, även om överlåtaren är insolvent.

- Med förbehåll för artikel 3.4 b föreskrivs i nämnda direktiv inga skyldigheter avseende överlåtarens ansvar för avgifter på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden som upphört före övergången. Direktivet utgör emellertid inte något hinder för att medlemsstaterna i sin lagstiftning tillåter att ansvaret för sådana avgifter övergår på förvärvaren.

Rättegångskostnader

- 60 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

Rådets direktiv 2001/23/EG av den 12 mars 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter ska tolkas på följande sätt:

- Om överlåtaren vid övergång av företag är föremål för ett insolvensförfarande som står under tillsyn av en behörig myndighet och om den berörda medlemsstaten har valt att tillämpa artikel 5.2 i detta direktiv, utgör direktivet inte något hinder för att medlemsstaten föreskriver eller tillåter att förvärvaren inte övertar ansvaret för de avgifter för vilka överlåtaren har varit betalningsskyldig på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden vid tidpunkten för övergången eller för inledandet av insolvensförfarandet, däribland sådana avgifter som omfattas av det författningsreglerade socialförsäkringssystemet, under förutsättning att detta förfarande säkerställer ett skydd för arbetstagarna som minst motsvarar det skydd som har införts genom rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens. Medlemsstaten är emellertid oförhindrad att föreskriva att sådana avgifter ska bäras av förvärvaren, även om överlåtaren är insolvent.
- Med förbehåll för artikel 3.4 b föreskrivs i nämnda direktiv inga skyldigheter avseende överlåtarens ansvar för avgifter på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden som upphört före övergången. Direktivet utgör emellertid inte något hinder för att medlemsstaterna i sin lagstiftning tillåter att ansvaret för sådana avgifter övergår på förvärvaren.

Underskrifter